

Používání znaleckých a vlastnických značek

Jiří Houba z Prahy 2 se nás ve svém dopise ptá: „*Domnívám se, že bude pro mě výhodné, když své poštovní známky, neupotřebené i razítkované, opatřím vlastnickým označením, a to razítkem se svým jménem, obdobné velikosti a vzhledu jako používají znalci poštovních známek. Razítka znalců se umísťují na rubu poštovní známky, a to nikoliv náhodně, ale na jiném místě jsou umístěna na známce neupotřebené, na jiném na razítkované, bezvadné, poškozené atd. Kam na rubovou stranu známky patří razítko se jménem majitele? Neznehodnocuje toto razítko známku? A pokud ano, proč?*”

Názor na používání jakýchkoliv razítek na rubu známek (znaleckých i vlastnických značek) se postupem doby vyvíjel, jako se vyvíjí ostatně všechno. Kdysi byly používány hojně, a tak jsou zadní strany některých známek z období první republiky doslova malými galeriemi takovýchto otisků. Vlastníci jimi zajišťovali, že jim například v kolování nikdo jejich známku nevymění, obchodníci se zase chránili, aby jim někdo nepřinesl reklamovat známku, kterou u nich ve skutečnosti vůbec nekoupil. Znalci otiskem své značky potvrzovali, že známku shledali jako pravou, a je zajímavé, že zpočátku tyto otisky umísťovali naprosto libovolně, většinou do některého rohu známky. Cena známky přitom nehrála velkou roli, protože např. R. Gilbert na požádání za nepatrný poplatek ověřoval každou, i tu nejlevnější a nejobyčejnější známku, takže někteří obchodníci si tak ve 30. letech u něj dávali v celých arších ověřovat každou nově vydanou známku, byť měla cenu jen několik desetihálků. Proč? Na to je jednoduchá odpověď. Obchodníci mohli oprávněně inzerovat, že prodávají zaručeně pravé a soudním znalcem ověřené známky, čímž se odlišili od konkurence (i když je to, jako by dneska chtěl někdo ověřovat novinky České pošty), a prof. Gilbert jako znalec o své místo na filatelistickém výsluní teprve usilující zase získal neocenitelnou reklamu, která k němu přitáhla další a další zájemce.

Libovolné umísťování znaleckých značek a zkoušení i nejlevnějších variant známek však brzy vedlo k tomu, že po ověření pravosti známky byla takto všeobecně označená známka leckdy prodávána jako její dražší varianta, i když jí ve skutečnosti nebyla (např. jako vzácnější druh zoubkování, jako známka nezoubkovaná po odstřížení perforace, jako odlišný barevný odstín atd.). S prohlubující se specializací sbírání a stoupajícími cenami vzácnějších známek pak vyvstala potřeba chránit sběratele přece jen dokonaleji, než tomu bylo doposud. Proto byly postupně zavedeny do praxe značky přídatné, přesněji označující ověřovanou odlišnost té které známky (barva, druh papíru, rozměr zoubkování, typ, desková vada atd.), a umístění vlastní znalecké značky bylo sjednoceno podle určitých zásad (neupotřebená, upotřebená,

nezoubkovaná, zoubkovaná, s průsekem, bez přetisku, s přetiskem, nepoškozená, poškozená). I když to jistě byl krok vpřed, padělatele nezastavil. Jestliže před tím hřešili na libovolné umístění znalecké značky, nyní, po zavedení značek přídatných, se zaměřili na jejich pozměňování, odstraňování ap. (např. u značky „světle šedá“ vygumovali slovo „světle“ a nahradili ho otiskem značky „stříbřitě“, u značky „Hz 13 3/4 : 13 1/2“ odstranili „Hz“ a „: 13 1/2“, takže zbylo pouhé „13 3/4“, na známku 1000 h Hradčany doplnili značku „modrolílová“ a podobně).

Samy zkušební značky řady znalců byly padělány, nejčastěji za účelem podvodného označení padělků, ale i proto, aby padělatel ušetřil poplatek za ověření, takže se čas od času můžeme setkat i se známkou zaručeně pravou, avšak opatřenou padělanou znaleckou značkou.

Používání značek majetnických mělo také svůj vývoj. K prapůvodní snaze zabránit záměně známky například v kolování, přibyla touha zanechat svůj otisk na něčem, co bude trvat déle než já, a přesáhnout tak svůj život (tuto snahu ostatně známe i z mnoha jiných oblastí lidského konání), ale i důvody praktičtější - někteří znalci na poškozenou známku nesmlouvavě umístí svou značku o něco výše, aby tak na její sníženou jakost jasně upozornili. Nesolidní prodávající pak pod tuto výše umístěnou značku otiskne jakoukoliv značku další, většinou naprosto vymyšlenou, aby u méně informovaných zájemců vzbudil dojem, že známka je vlastně bezvadná a znalec svou značku dát výš prostě musel (není to pravda, protože seriózní znalec by v takovémto případě u nepoškozené známky svou značku dal dolů, vedle značky majetnické).

A jaká je situace dneska? Na používání znaleckých a vlastnických značek nemají jednotný názor ani sběratelé, ani znalci. Někteří tvrdí, že používání značek je neodmyslitelnou součástí ochrany známek, jiní zase před jejich neuváženým označováním spíše varují. V situaci, kdy naprostá většina dražších známek z první republiky je už dávno označena, si s tímto faktem nemá cenu lámat hlavu; pokud se však vyskytne drahá, dosud neoznačená známka, navíc s pravým svěžím lepem (nebo razítkovaná bez lepu), stojí za úvahu, zda se nespokojit s ústním vyjádřením důvěryhodného znalce, popř. zda si raději nepříplatit na fotoatest. Ono se totiž také kdysi říkalo - jedna nálepka, žádná nálepka, a když se dneska podíváme na cenové rozdíly mezi známkami s nálepkou a svěžím, tak by člověk nad tou dřívější „lepici“ praxí mnohdy zaplakal.

Panu Houbovi a dalším zájemcům o označování známek vlastnickými značkami proto doporučujeme, aby se do něj spíše nepouštěli. V dnešní době moderní reprodukční techniky je vhodnější si spíše některé dražší položky oeroxovat, než je nevratně opatřit razítky, nad kterými jednou jejich budoucí kupec může ohrnovat nos.

FRANTIŠEK BENEŠ